

Folkehelse på kartet

Legeforeningen og president Hege Gjessing deltok i to større folkehelsedebatter som satte politisk dagsorden under Arendalsuka.

Først ut var Nordisk ministerråds seminar *Hvordan oppnå grenseløst god helse?* Bakteppet var en ny nordisk helseutredning fra Bo Könberg, Sveriges tidligere sosialminister. Utredningen inneholder til sammen 14 forslag til helsepolitiske tiltak på nordisk nivå.

Antibiotikaresistens som trussel

Av de 14 forslagene har spesielt tiltak mot økende antibiotikaresistens fått oppmerksomhet den siste tiden. Hege Gjessing var invitert til å kommentere rapporten og debattere mulige løsninger. Könberg satt rammen for debatten og foreslo nordisk samling i kampen mot antibiotikaresistens.

– Norden kan gå lenger enn andre EU-land og innta føringen, var den tidligere ministerens utfordring til norske helsepolitikere. Gjessing la til grunn at rapporten er viktig: – Utredningen bør stimulere til handling. De nordiske landene er små og trenger å samarbeide om dette, sa presidenten.

Det var bred politisk enighet om at folkehelse er et område med potensiale for tettere internasjonalt helsesamarbeid. Utfordringen er prioritering, politisk vilje og oppfølging.

– Løsninger som fremstår som gode i Norden er ofte meget kontroversielle i andre europeiske land, i og utenfor EU, påpekte helseminister Bent Høie. Han lyttet imidlertid til innspillene og er innstilt på forpliktende oppfølging på neste møte i Nordisk ministerråd i København.

Hege Gjessing utfordrer politikerpanelet på folkehelse under Akademikernes folkehelsedebatt. Foto Sara Underland Mjelva

Norge kan snu den globale fedmeepidemien

I den andre store folkehelsedebatten ble alle de politiske partiene utfordret av sentrale aktører i folkehelsearbeidet, deriblant Legeforeningen.

Debattleder Svein Tore Bergstuen ledet publikum gjennom seansen med følgende spørsmål: *Er det politisk vilje for et mer helsefremmende samfunn?*

Arrangementet ble holdt i ett fullsatt kulturhus i Arendal og var et samarbeid mellom Akademikerne, Kreftforeningen, Turistforeningen, Psykologforeningen, Helse Bergen, Rådet for psykisk helse og Legeforeningen.

Leder av Folkehelseinstituttet, Camilla Stoltenberg, og NOVA-direktør Kåre Hagen innledet til debatten med hver sine analyser.

Et av temaene som engasjerte bredt var den fedmeepidemien som i dag utbreder seg. Bergstuen utfordret spesielt politikerpanelet på hvorfor ikke helsepolitikere er mer modige med sine forslag til tiltak. Gjessings oppfordring til politikerne var å bidra til at Norge inntar en lederposisjon i arbeidet med å snu den globale fedmeepidemien.

Anders Vollen

anders.vollen@legeforeningen.no
Samfunnspolitisk avdeling

Skolen kan utjevne sosiale helseforskjeller

– Alle barn må få en time fysisk aktivitet hver skoledag. Det var hovedbudskapet da Legeforeningens alliansepartnere inviterte til frokostmøte om skolen som folkehelsearena.

Dette har lenge vært et politisk mål for Legeforeningen. Sosiale helseforskjeller øker i Norge og barn sitter mer stille enn noen gang. Inaktivitet er i dag den fjerde viktigste risikofaktoren for å utvikle livstilssykdommer. Ved å innføre fysisk aktivitet

hver skoledag når man alle barn, uavhengig av foreldrenes utdanning og størrelsen på lommeboken.

Alliansen som består av Legeforeningen, Kreftforeningen, Nasjonalforeningen for folkehelsen, Idrettsforbundet og Fysioterapeutforbundet hadde invitert representanter fra forskermiljøet, skoler og politikere til debatt om forslaget på Vitensenteret i Arendal. Lederne av alle foreningene åpnet seminaret med å fortelle hvorfor nettopp deres foreninger er engasjert i dette i spørsmålet. Hege Gjessing er bekymret for de store ringvirkningene inaktivitet får på sikt:

– Inaktivitet kan ikke betraktes som individuelt problem, men snarere som et symptom på samfunnet vi lever i. Disse utfordringene må løses med tiltak på samfunnsnivå. Politikere frykter det blir dyrt, men vi vil minne dem på følgende: Det er dyrere å la være.

Det virker!

Flere forskningsprosjekter har dokumentert effekten av daglig fysisk aktivitet på skolen. Jostein Steene-Johannessen, forsker ved Norges Idrettshøyskole, har studert sammenhengen mellom fysisk aktivitet og risikofaktorer for hjerte- og karsykdom hos

Helsedirektoratets beregninger viser en betydelig velferdsgevinst av fysisk aktivitet. Den helsemessige velferdsgevinsten er målt i både flere leveår og bedre livskvalitet.

barn og unge. Resultatene fra hans doktorgradprosjekt viser at barn og unge med dårlig fysisk form har større sannsynlighet for å ha opphopning av slike risikofaktorer. Han minnet politikerne på at det må forebygges i barnealder og ikke når symptomene melder seg som voksen. Han ga alliansen full støtte på at en time fysisk aktivitet hver skoledag er et viktig tiltak for å forebygge livsstilssykdommer.

Steene-Johannessen viste også til erfaringene fra Trudvang skule i Sogn og Fjordane. Testforsøk herfra viste at barnas fysiske form ble betraktelig forbedret etter at det ble innført daglig fysisk aktivitet. De barna som i utgangspunktet var i dårligst fysisk form, opplevde den største fremgangen. Dette viser at tiltaket ikke bare når de barna som er aktive fra før, men også de som trenger det mest. En vel så viktig bieffekt var at elevenes skoleprestasjoner bedret seg etter at de ble mer fysisk aktive.

Med støtte fra Norges forskningsråd skal forskergruppen nå gå mer systematisk til verks. Oppfølgingsprosjektet «ASK – active, smarter kids» skal studere totalt 1 200 femte klassinger fra 58 skoler. Prosjektet har som mål å undersøke hva slags virkninger en time daglig fysisk aktivitet i skolen kan ha på skoleprestasjoner og en rekke andre faktorer som risiko for livsstilsrelaterte sykdommer, fysisk form og aktivitetsnivå, læring, motorikk og motivasjon.

Eksempler til etterfølgelse

Forskningsresultater viser de mange positive effekter fysisk aktivitet har for barn, men det er fortsatt ikke innført som et obligatorisk krav i skolen. Noen skoler har likevel gått foran og innført daglig fysisk aktivitet på egenhånd. Rektor ved Sylling skole i Lier, Roar Bogerud, blir i en rekke sammenhenger løftet frem som et eksempel til etterfølgelse. Skolen har i dag en time fysisk aktivitet hver dag for alle barn. Ved å ta 25 minutter fra friminuttene og noe tid fra mattetimene, samfunnsfag og engelsk, har skolen fått til dette uten å utvide skoledagen. Her har de flyttet mattetimene til gymsalen og norsktimene til naturstien. Tiltaket er gjort i samarbeid med elevrådet som støtter det fullt ut. Bogerud fortalte om de mange positive effektene tiltaket har medført. Trivselen har økt, det er mindre mobbing og barna opplever større mestring i skolehverdagen.

– Målet har vært at fysisk aktivitet skal være så gøy at barna velger det fremfor det kuleste dataspillet, fortalte Bogerud.

Mangler politisk handlekraft

Alle politiske partier er enige om at mer fysisk aktivitet i skolehverdagen er et viktig folkehelseiltak og regjeringspartiene har i sin politiske plattform nedfelt at det skal tilrettelegges for mer fysisk aktivitet i skolen. Høyre og Fremskrittspartiet stemte like-

Forslaget om mer fysisk aktivitet i skolen skapte engasjement. Her fra paneldebatten. Foto Sara Underland Mjelva

vel mot Senterpartiets forslag om mer fysisk aktivitet i skolen våren 2014. Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiets alternative forslag ble også nedstemt.

Hege Gjessing er ikke fornøyd med den manglende politiske handlekraften partiene viser:

– Det er underlig at Fremskrittspartiet ikke stemte for, det er tross alt bare et år siden de selv fremmet dette forslaget i Stortinget. Saken har blitt en kasteball mellom partiene, alt etter hvem som sitter med makten.

Marit Arnstad (Sp) innrømmet at de rød-grønne ikke gjorde nok mens de satt i regjering. Hun minnet alle partiene på enigheten og ba regjeringspartiene snarlig komme med et konkret forslag til Stortinget om hvordan

mer fysisk aktivitet i skolen skal kunne realiseres. Kristin Vinje (H) lovet at det vil komme et forslag i løpet av Stortingsperioden og at kunnskapsministeren var på saken. Alliansen vil følge nøye med på arbeidet fremover.

– Det er frustrerende å se at et tiltak det er bred politisk enighet om, som vi vet har effekt, ikke lar seg realisere. Vi håper frokostmøtet bidro til å legge ytterligere press på partiene. Vi vil følge med og minne regjeringen på lovnaden de har gitt, sier Hege Gjessing.

Sara Underland Mjelva
sara.mjelva@legeforening.no
Samfunnspolitisk avdeling

Krafttak for bedre folkehelse: Organisasjonene som gikk sammen om å arrangere debatten, utfordret helseministeren til et «rostunt» i Arendal. Bent Høie tok utfordringen og styrte båten med stødig hånd. Foto Knut E. Braaten